

Այնուհետեւ, դէպքերն ստացան գահալէժ ընթացք: Բազուի հայ և աղբթէջանցի կոմունիստները պատերազմութիւն ուղարկեցին Մոսկւա, պահանջելու համար, որ խորհրդային իշխանութիւնը պայման չկնքի «դաշնակ» Հայաստանի հետ: Միւս կողմից, Աղբթէջանի Յեղկոմը 11րդ բանակի օգնութեամբ միջոցներ ձեռք առաւ՝ կանխելու համար Նախիջևանի գրաւումը հայերից: Յուլ. 5-ին 11րդ բանակի մասերը մտան Գորիս և հեռացնէ առաջ անցան մինչև Դարալագեազի սահմանները: Մի ձիււոր գունդ շտապեց Նախիջևան: Օգոս. 1-ին Դրօի զօրամասը Դարալագեազից դիմեց հակադարձակման և յետ գրաւեց ամբողջ Ձանգեղուրը: Բուլչեիկները փախան խուճապահար՝ անլուր վայրագութիւններ գործելով ճանապարհին: Այդ դէպքերի ժամանակ էր, որ սպանեցին Վ. Խորէնին, Ա. Շիրինեանը, Սաքօն և բաղմաթիւ ուրիշ տեղական գործիչներ: Նոր ուժեր ստանալով՝ բուլչեիկները վերադարձան, նորից գրաւեցին Գորիսը և անցան Հանքերի կողմը, ուր, երեք շաբաթեայ յամառ կռիւներից յետոյ, գրաւեցին ամբողջ Ղափանը: Ազատ մնաց միայն Արևիքը: Հայաստանի զօրքերը հեռացան Ձանգեղուրից: Գ. Նժդեհը միայն մի խումբ մարտիկներով մնաց լեռներում: Այսպիսով, Ղարաբաղ—Ձանգեղուրը անցաւ խորհրդային իշխանութեան ձեռքը, և բուլչեիկ ու հայ զօրամասերի միջև կռիւներ սկսեցին Նախիջևանի ճակատում:

Յուլ. մէկին Զիչերինը հեռագրեց Հայաստանի կառավարութեան, որ առաջարկում է բանակցութիւնները տեղափոխել Երևան և այդ նպատակով Մոսկւայից մեկնում է ընկ. Լեգրանը: Վարչապետ Օհանջանեանը պառտախանեց, որ ինքը դէմ չէ այդ առաջարկին, բայց բանակցութիւնները կարող են սկսւել Շանթի պատերազմութեան վերադարձից յետոյ:

Յուլ. 20-ին, Խալիլ փաշայի ընկերակցութեամբ, Լեգրանը հասաւ Բազու և Աղբթէջանի կոմունիստների հետ խորհրդակցելուց յետոյ անցաւ Թիֆլիս, ուր, օգոստոսի սկզբին Ձանգեղուրում, Նախիջևանում և Ղազախում տեղի ունեցող հայ-բուլչեիկեան կռիւները դադարեցնելու նպատակով գումարեց խորհրդաժողով Հայաստանի ներկայացուցիչներ՝ Ա. Զամալեանի ու Ա. Բարալեանի և Լեգրանի միջև և օգոս. 10-ին ստորագրեց հաշտութեան համաձայնագիր, որով օգոստոս 10-ը ժամը 12-ից սկսած վերջ էին դնում պատերազմական գործողութիւնները խորհրդային Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև: Հայաստանի զօրքերը գրաւելու էին Շահխաթ—Խոկ—Ազնաբերդ—Սուլթանքէզ և ապա Բիւլիից հիւսիս և Բաղարշայից արևելք անցնող գիծը, իսկ Ղազախի շրջանում՝ այն գիծը, որ բռնում էին յուլիս 30-ին: Խորհրդային Ռուսաստանի զօրքերը պիտի գրաւէին Ղարաբաղ, Ձանգեղուր, Նախիջևան շրջանները: Այս գրաւումով չէր նախորոշւում այդ գաւառների վերջնական պատկանելիութիւնը. այդ հարցը պիտի որոշէր Խորհրդային Ռուսաստանի և Հայաստանի միջև կնքուելիք դաշնագրով: